

Badriddinova Dilrabo

Namangan viloyati

Kosonsoy tumani

2-maktab ona tili va adabiyot

O'qtuvchisi

Darsning maqsadi:

- a) **ilmiy maqsad** – o`quvchilarning fonetik hodisalarva uning turlari haqidagi bilimlarini kengaytirish ;
- b) **tarbiyaviy maqsad** – o`quvchilar qalbiga hamkorlik, rostgo`ylik, do`stga sadoqat yaxshilik tuyg`ularini singdirish;
- d) **rivojlantiruvchi maqsad**– o`quvchilarning mantiqiy fikrlash malakalarini va og`zaki nutqini rivojlantirish;

Nutqiykompetensiya (*tinglabtushunish, so`zlash, o`qish, yozish*):

Berilgan topshiriq, sodda matnlarni tinglab tushuna oladi;

Kommunikativ kompetensiya:

– o`rganilgan ifoda vositalari asosida o`zaro samarali muloqotga kirisha olish, muloqotda nutqiy muhitga moslasha olish.

Axborotlar bilan ishlash kompetensiyasi:

– mediamanbalar (radio, televizor, internet va boshqalar)dan zarur ma`lumotlarni izlab topa olish, saralash, saqlash, ulardan samarali foydalana olish, ularning xavfsizligini ta`minlash ko`nikmalarini egallash .

O`zini o`zi rivojlantirish kompetensiyasi:

– doimiy ravishda o`zini o`zi mustaqil va ijodiy rivojlantirish, hayot davomida mustaqil o`qib-o`rganish, mustaqil qaror qabul qila olish.

Ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyasi:

–sinfda, maktabda, oilada, mahallada va jamiyatda o`tkaziladigan tadbirlarda faol ishtirok etish, o`zining burchini bilish, unga rioya qilish.

Milliy va umummadaniy kompetensiya:

– vatanga sadoqatli, insonlarga mehr-oqibatli hamda milliy qadriyatlarga e`tiqodli bo`lish, badiiy asarlarni tushunish, nutqiy me`yorlarga rioya qilish va sog`lom turmush tarziga amal qilish.

O`QUV JARAYONINI AMALGA OSHIRISH TEXNOLOGIYASI

Darsturi:	<i>Yangi bilim beruvchi , nazorat qiluvchi, mustahkamlovchi;</i>
Darsmetodi:	<i>“Kim chaqqon”, “O`z- o`zinibaholash”, ”Qutinito`ldir”,“Tinglavaangla”, “Bilag`ono`quvchilar”, “Teskariusul”.</i>
Darsjihozi:	<i>darслиk, ko`rgazmali va didaktik materiallar, proyektor, AKT</i>

DARSNING BLOK CHIZMASI:

№	DARS BOSQICHLARI:	Bajariladiganishmazmuni	Ajrat ilganvaqt
1	Tashkiliyqism	Salomlashish, davomatnianiqlash, sinfnidarsgatayyorlash,ma’naviyatdaqiqasinitashkiletish	3 daqiqa
2	O‘tilganmavzunitakrorlash	Takrorlash, mustahkamlash, yangimavzubilanbog‘lash	8daqiqa
3	Yangi dars mavzusi mazmunini tushuntirish	Yangimavzunitushuntirish	14daqiqa
4	Yangimavzunimustahkamlash	Yangimavzunimustahkamlash	15 daqiqa
5	Darsyakunivabaholash	G‘olibguruhnianiqlash, rag‘batlantirish. Darsningso‘ngixulosasinichiqarish	3daqiqa
6	Uygavazifa	O‘qituvchitomonidanuygavazifae‘lonqilinadi .	2 daqiqa

DARSNING BORISHI

I. Tashkiliyqism.

O‘quvchilardavomatnianiqlanadi. Sinfningdarsgatayyorgarligitekshiriladi.

Darsdapsixologikiqlim yaratish, darsshiorivamaqsadinie‘lonqilish

1.1. Darsda psixologik iqlim yaratish, dars shiori va maqsadini e‘lon qilish:

“Beshikdan qabrgacha ilm izla” dars shiori.

1.2. Ma’naviyat daqiqasini tashkil etish;

Muhim beshta tashabbus bo‘yicha savol javob tashkil etish;

II. O‘tilgan mavzuni takrorlash:

“Guruhlarda ishlash”

O‘quvchilar ikki guruh- “Chaqqonlar” va “Bilimdonlar” “Topqirlar”guruhiga bo‘linadi. O‘quvhilar dars jarayonida qay darajada ishtirok etganliklarini bilish uchun “O‘z-o‘zini baholash” metodidan foydalanamiz. Bunda o‘quvchilarga aylana shakli, go‘yo nursiz quyosh tasviri chizigan list beramiz. O‘quvchilar darsdagi ishtirokiga qarab nur chizadilar. Qaysi guruh o‘quvchilari ko‘proq nur chiqarsa, shu guruh g‘olib hisoblanadi. Bu holisona baholashdir.

I guruh

II guruh

IIIguruh

O`tilgan mavzu: O`tilgan mavzularni mustahkamlash darsi. Mavzularni mustahkamlash uchun “Kim chaqqon” metodidan foydalanamiz. Buning uchun guruh o`quvchilariga jadval beriladi, bu jadvalni kim birinchi to`ldirsa, shu guruh g`olib hisoblanib, o`z quyoshlarini nurga to`ldiradi.

1-jadval”Qo`sh undosh” den nomlanib, 1- guruh o`quvchilari to`ldiradilar.

mm	ss	tt	vv
hamma	hassa	katta	novvot

3- jadval “Qo`sh va Qator undosh” deb nomlanadi. Bu uchinchi guruh o`quvchilari uchun;

ss	tt	st	nd
hassa	katta	stol	qand

O`quvchilar namunadek to`ldiradilar. Qaysi guruh birinchi va to`g`ri to`ldirsa shu guruh bo`z quyoshlarini bir nur chizig`i qo`shadilar.

III Yangi mavzu bayoni.

FONETIK HODISALAR

Nutq jarayonida talaffuz qulayligiga erishish harakati tufayli ketma-ket kelayotgan tovushlarning o`zaro ta`siri natijasida o`zgarishlarga uchrashi **fonetik hodisalar** deyiladi. (Tovush tushishi, tovush almashishi, tovush ortishi). Asosga qo`shimcha qo`shilishi natijasida so`zda tovush o`zgarishi **fuziya** ham deyiladi. Fonetik hodisalar unli tovushga ham, undosh tovushga ham xos.

**Tovusho'zgarish
holatlari**

**Tovusho
rtishi**

**Tovusht
ushish**

**Tovushal
mashish**

U (bu, shu, o'sha) + ga (-da, -dan, -day, -aqa, -cha), egalik qo'shimchalari (-i, -im, -ing, -imiz, -ingiz) = unga, bunda, shunday, o'shanaqa, o'shanacha, unim, bunim, buningiz.

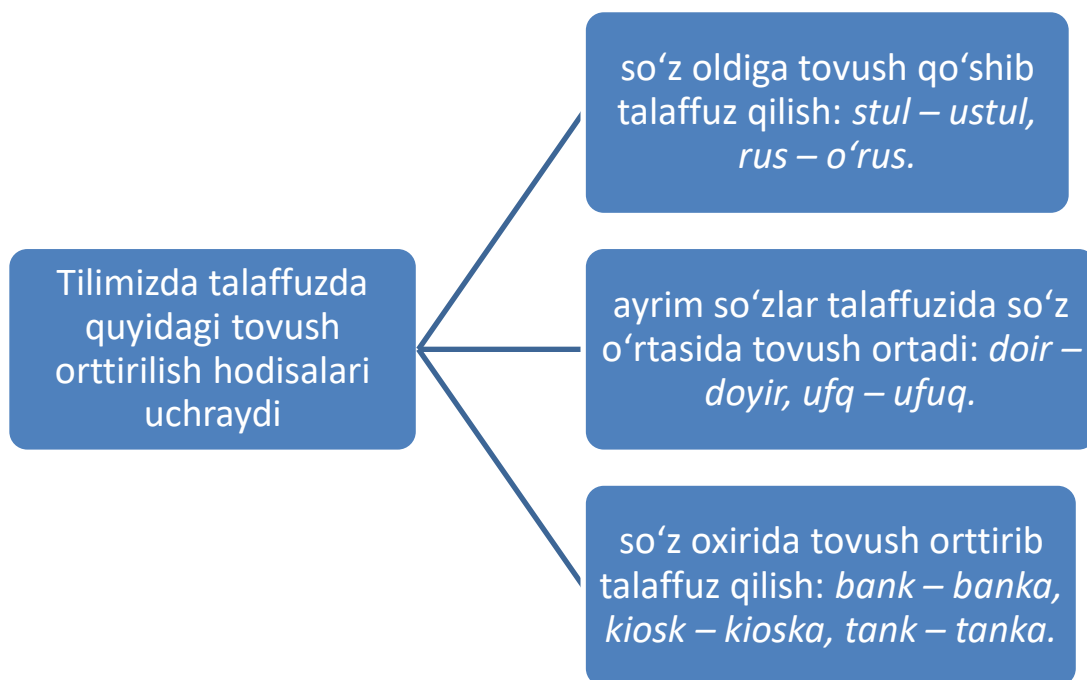
Achi, isi, sasi + q = achchiq, issiq, sassiq

His, tib + iy = hissiy, tibbiy

Jiz, taq, shart + a = jizza, taqqa, shartta

Shar, chuv + os = sharros, chuvvos

Var, g'ur + ak = varrakg'urrak

IV Mustahkamlash.

Mavzuni mustahkamlash maqsadida "Qutini to'ldir" metodi asosida topshiriq bajariladi. Avval asos+so'z yasovchi qo'shimcha=tovush orttirilishi keyin ko'rstish olmoshi+egalik qo'shimchasi=tovush orttirilishi so'ng ko'rstish olmoshi+kelishik qo'shimchasi=tovush orttirilishi formulasi asosida yoziladigan so'zlar ajratilib kerakli qutilarga joylashtiriladi. Bu mashqni ham o'zaro o'yin tarzida o'tkaziladi. Mashqdagi so'zlarni qog'oz parchalariga yozib, o'qituvchi stoliga qo'yiladi. Har ikkala guruhdan navbatma-navbat o'quvchilar chiqib maxsus qutilarga joylashadi. Tez va to'g'ri javob bergan guruh o'z quyoshlarini nurlatadilar.

Achchiq	Issiq	Varrak	G'urrak	Jizza
Tibbiy	Bunim	Uning	O'shanisi	Shunisi
Unda	Unga	Bunga	Bundan	

Mavzuni mustahkamlash uchun darslikdagi mashqlarni bajaradilar.

78-mashq. *Qoʻyilgan muammo: Bu mashq “ Bilagʻon oʻquvchilar” oʻyini orqali sinf doskasida bajariladi. Matndagi ajratib koʻrsatilgan soʻzlardagi tovush oʻzgarishlarini ikki ustunga(faqat talaffuzdagi va yozuvdagi) ajratib YOZADILAR.*

Yechim:

Yozuvda	Faqat talaffuzda
oʻrni (oʻrin+i)	organizm(organizm) –
angla (ong+la)	almashish
sana (son+a)	mumkin(mumkun) –
shunday (shu+n+day)	almashish
tirikligi (tiriklik+i)	
oʻrni (oʻrin+i)	
yasha (yosh+a)	
ata (ot+a)	

Tez va toʻgʻri javob bergan guruh oʻz quyoshlarini nurlatadilar.

79-mashq. *Qoʻyilgan muammo: Bu mashqni ham doskada bajargan maʼqul. “Tingla va angla” oʻyini orqali oʻquvchilar tominidan jadvalga joylanadi. Soʻzlar oʻqituvchi tominidan aytib berib turilsa, oʻquvchi ikki karra oʻylashga majbur boʻladi.*

Yechim:

Tovush ortishi	Tovush tushishi	Tovush almashishi
Parvoyim (parvo+y+im)	Seniki (sen+niki)	Sanoq (son+a+q)
Shundan (shu+n+dan)	Meni (men+ni)	Ishlov (ishla+v)
Mavqeyi (mavqe+y+i)	Koʻngli (koʻngil-i)	Varagʻi (varaq+i)
Obroʻyim (obroʻ+ y+im)	Shahrimiz (shahar+imiz)	Oʻquvchi (oʻqi+vchi)
	Pasaymoq (past+ay)	Qishlogʻingiz (qishloq+ingiz)

Shu mashqni “Teskari usul” metodi orqali mustahkamlash ham mumkin. Yaʼni soʻzlarni asos va qoʻshimchaga ajratish orqali. Bu usul ham jadvalda aks etgan.

Faol qatnashgan guruh gʻolib topilib, oʻz quyoshlarini nurlatadilar.

Savol va topshiriqlar

1. Bo‘g‘in deb nimaga aytiladi?
2. Bo‘g‘inlar soni nimaning soniga teng keladi?
3. Ochiq va yopiq bo‘g‘in deganda, qanday bo‘g‘inlarni tushunasiz?

V. Dars yakunlarini chiqarish

1. O‘quvchilarda paydo bo‘lgan savollarga javob beriladi;
2. Baholarni e‘lon qilinadi.

3. O‘quvchilar aytib o‘tgan fikrlari to‘planib tahlil va xulosa qilinadi va darsning eng so‘nggi xulosasi chiqariladi

VI. Uyga vazifa.

Darslikdagi savollarga javob yozish va yodlash.

80-mashq. Uyga vazifa. *ia, io, ai, oi, ea* kabi yonma-yon keladigan unli-lar ishtirok etgan 10 ta so‘z yozing va ular ishtirokida gaplar tuzing.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Internet saytlaridan foydalanilmadi.
2. Mustaqil izlanuvchi tomonidan yoritildi.